

Budapesti Levéltári Mozaikok

2020/20. szám (régi sorozat 22. szám)

DOI: [10.56045/BLM.2020.20](https://doi.org/10.56045/BLM.2020.20)

ISSN: 2939-6921

URL: <http://leveltarimozaikok.bparchiv.hu/2021/12/14/leveltari-mozaikok-22/>

CSIFFÁRY GABRIELLA

„Emlékük pedig elhomályosíthatatlan!”

1956 emlékét idézi meg a cikk a megtorlás időszakából (1956–1961) válogatott írásokkal és fotókkal: ellenállásra buzdító röpiratok, versek, az elítéltek és családtagjaik kegyelmi kérvényei, a családjukat, hazájukat elhagyni kényszerülő disszidálók itthon maradt szeretteihez írt levelei közreadásával, érzékletes képet mutatva az 1956 utáni magyar valóságról, egyúttal tisztelve a forradalom halottai és az ellenállók emléke előtt.

Kulcsszavak: 1956-1961, forradalom, megtorlás, levelek, ellenállás, emlékezés

Az 1956-os forradalom és szabadságharcról megemlékező cikkünk második részében a megtorlás időszakából választottunk forrásokat. Az ellenállásra buzdító kézzel vagy géppel írt versek, röpiratok mutatják, hogy a forradalom emléke még 1961-ben is erősen tovább élt. Nem feledkezhettünk meg az elhunytakról, felidézve halottak napját 1956-ban és a néma gyászukkal tüntető asszonyokat. Az 1956 utáni magyar valóságról érzékletes képet adnak az itthon maradt, elítélt forradalmárok és családtagjaik kegyelmi kérvényei, valamint a hazájukat, családjukat elhagyni kényszerülők szüleikhez írt levelei.

*1. kép. A Corvin-köz. Erich Lessing fotója.
(BFL Krassó György és Miklós iratai /XIV.47/ 399/2)*

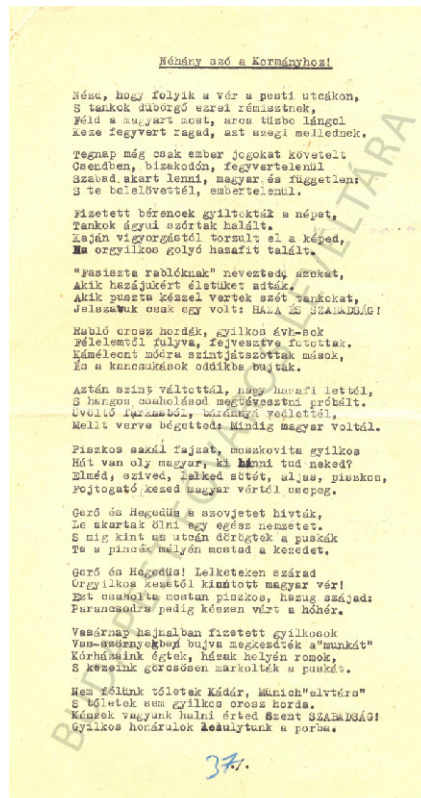
I. Válogatás az 1956. november 4. utáni ellenállás forrásaiból

Pesti Srác
A pesti srác
Te napközben nevelkedett
Ápró kamara
Sínek élete mindössze
Vagy 15-20 napra tavasz
Te kibe már az ABE hel
Tüntik az ideológiát
A szegyet tankok vad tüszen
Lengted a szabadság dalát
A tankok a célkaporában
Nem vesztetett gyenge késsed
Bátram megtartad a győzelmet
Es szívedet adjuk a tiszte
Hiciny szíved talán megveszent
De a szabad bátram valódt
I késségek nyugodt listás kúliem
Repült a hűbűnös palack

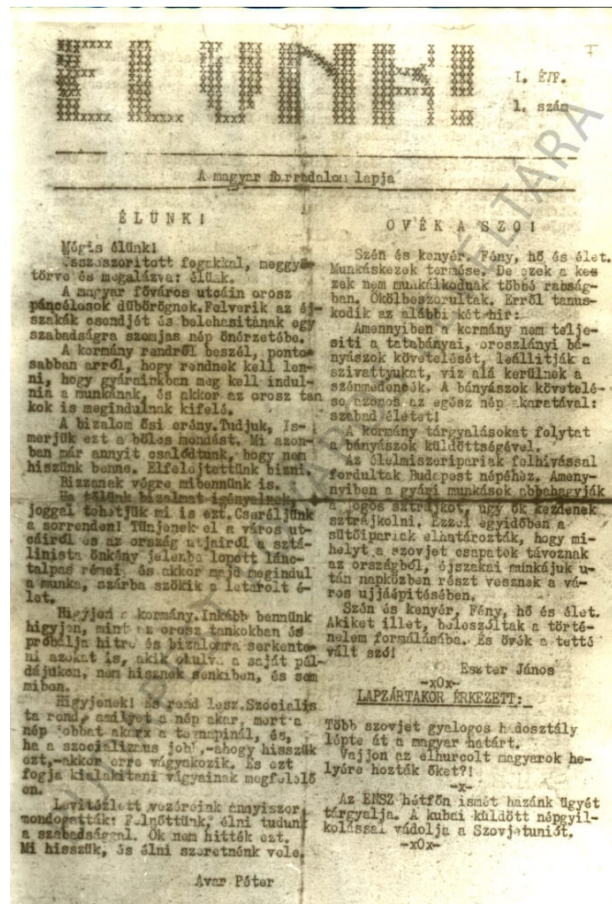
2. kép. *A „Te pesti srác” egy kézírásos változata (BFL Fővárosi Bíróság Büntetőperes iratai /XXV.4.a/ 4423/1958 5-6. p.)*

Piros vér foly a pesti utcán.
Deppink, valami láthatatlan
Áramlás szívének, kékettje
Átkozva áll meg az ének
De már mienk a pesti utca.
Nincs más leendő”, és maradt csale
Eske és maradt már menedékiél,
Valami száló ragyogás hely,
Valami szent lobogás kéziél.
Lászlóink fel szjonyva csapnak
Kilomulnak a seles utra,
Szlyem színei kidagadnak
Tenit mienk a pesti utca
Tenit mienk a bator enek
Parancsolatlan, tiszta színnel
Se fegyverek színnükbe mienk:
Hire követor helygyminisitor?
Piros a vér a pesti utcán,
Deppasok, ifjate neie és,
Piros vér foly a pesti utcán
De helygyminisitor kit követor?
Saki fegyver a nép nevében
Vétel színnük, merre futor?
Véres vált a késsed már néven
Gerő Ernő, csak ölni tudor?

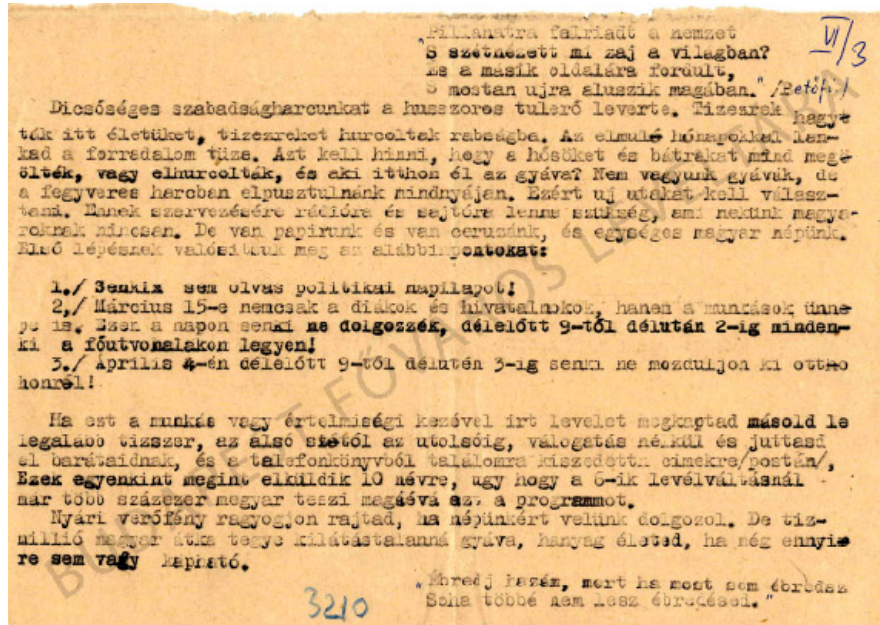
3. kép. *Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán című versének egy változata (BFL XXV.4.a 4423/1958 7-8. p.)*

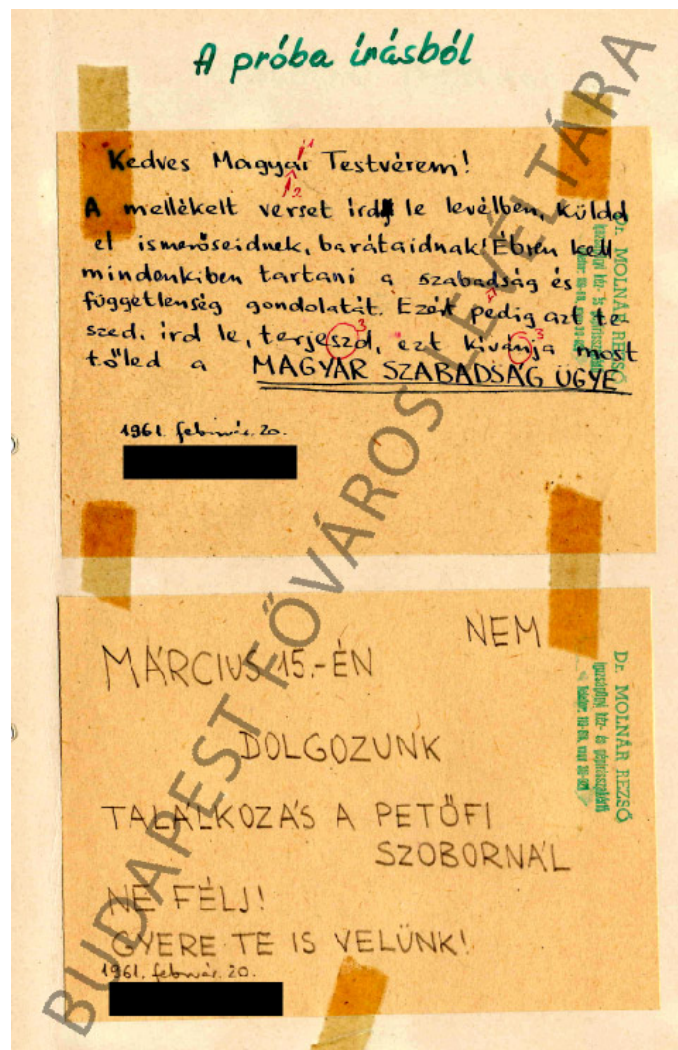
4. kép. Néhány szó a Kormányhoz! (gévelt röplap, BFL XXV.4.a 6661/1959)

5. kép. ÉLÜNK! A magyar forradalom lapja (I. évfolyam, 1. szám, 1956. november 18., BFL XXV.4.a 2903/1957)

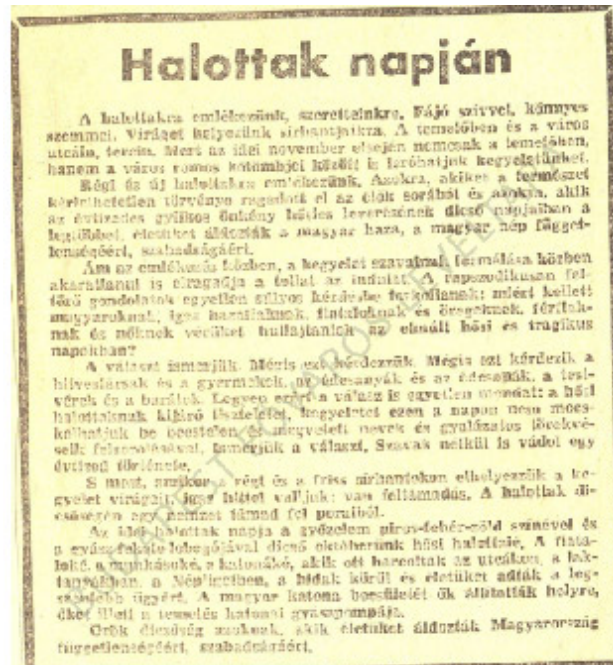
6. kép. 1961. március 15-i megmozdulásra buzdító röpirat (BFL Fővárosi Bíróság, Titkos ügykezelés alól kivont iratok /XXV.4.f/ 9218/1961)

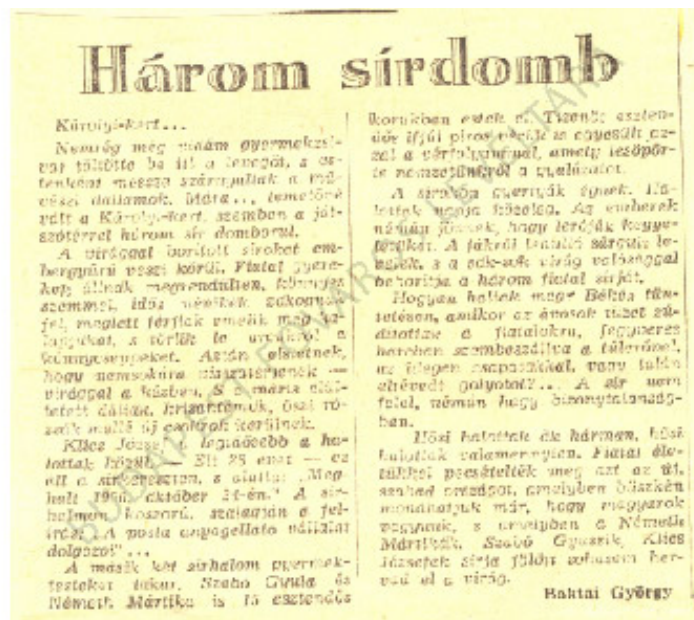
7. kép. Egy másik felhívás 1961. március 15-ére (BFL XXV.4.f 9218/1961)

II. Gyász és halottak napja

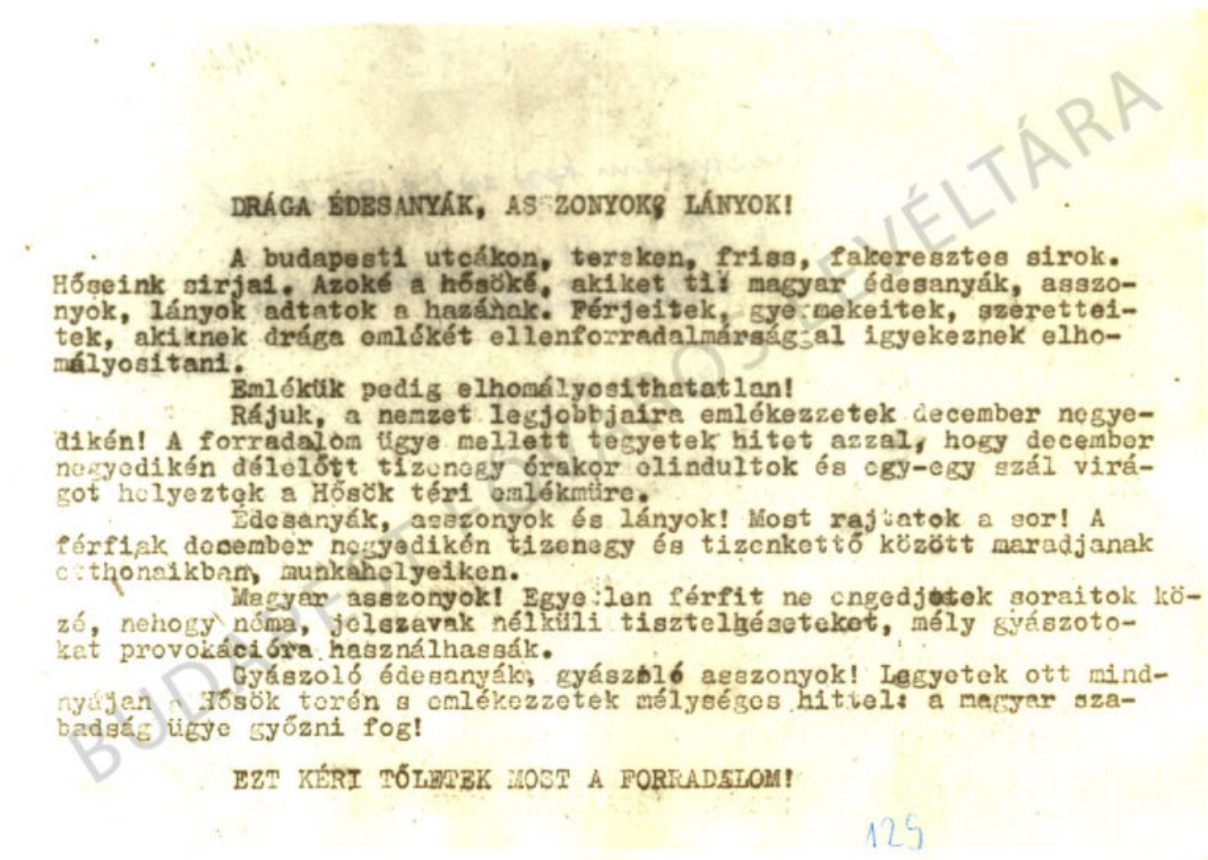
„A halottakra emlékezünk, szeretteinkre. Fájó szívvel, könnyes szemmel. Virágot helyezünk sírhantjaikra. A temetőben és a város utcáin, terein. Mert az idei november elsején nemcsak a temetőben, hanem a város romos kőutcajait köztől is leróhatjuk kegyeletünket.”

8. kép. *Halottak napján* (BFL XXV.4.a 8017/1958)

9. kép. *Baktai György: Három sírdomb* (BFL XXV.4.f 8017/1958)

10. kép. [Felhívás az 1956. december 4-i asszonytüntetésen való részvételre \(BFL XXV.4.a 2903/1957\)](#)

11. kép. [Kormos Zoltán szabadságharcos gyászjelentése \(BFL XXV.4.a 5177/1958\)](#)

III. Akik itthon maradtak...

Az alábbi válogatásban néhány, a forradalom leverését követő megtorlás során elítéltek és családtagjaik kegyelmi kérvényeit olvashatják.

12. kép. „Függetlenség: Népszabadság!” (BFL XXV.4.a 2925/1958)

13. kép. Mansfeld Péter ipari tanuló, a Széna téri felkelőcsoport tagjáról 1958-ban készült belügyi fotó (BFL XXV.4.f 8084/1958)

„Elnök Elvtárs, kérem, könyörgöm, adják vissza gyermekeim apját, férjemet!” – Egy feleség levele férje szabadon bocsájtásáért

*Magyar Népköztársaság Elnöki Tanács Elnökének!*¹

Budapest

Alulírott, mint elgyötört elkeseredett anya és feleség, kérem az Elnök Elvtársat, kérésemet, panaszomat meghallgatni és abban érdemlegesen intézkedni szíveskedjék. Férjem, F. Imre az 1956. évi ellenforradalmi események kapcsán le van zárva, és 20 évi börtönbüntetést kapott. Jelenleg a köbányai börtönben tölti szabadságvesztés idejét.

Kérem, könyörgöm, Elnök Elvtárs, ne tegye félre levelem, olvassa el és segítsen szerencsétlen férjemen! Nem bírálom a bíróság ítéletét, de ismerem férjem természetét, és tudom, nem létezik, hogy ő az eseményekben részt vett volna. Az apja is ízig-vérig kommunista volt még abban az időben is, amikor a kommunistákat üldözték. Nem nevelhettek hát olyan egyént a férjemből, aki a rendszer ellenségévé vált volna. Rendesen dolgozott munkahelyén, munkája után szerették és megbecsülték. Az ellene emelt vád alapját képező napján is szolgálatba volt, és teljesen más irányba, nem ott, ahol az események lezajlottak. Nem tudom, miért nem kerülhet a bizonyítékot képező menetlevél a bíróság kezébe?

Kérem és könyörgöm, Elnök Elvtárs, intézkedjen, hogy vizsgálják felül férjem ügyét, és adják meg a lehetőséget, hogy ártatlanságát bebizonyíthassa. Ne kelljen a két ártatlan gyermekemnek apjuk miatt szegyenkezni. Adják meg a lehetőséget, hogy még életében kiderülhessen az ártatlansága. Férjem józan életű, békés természetű ember, keresetéből szépen megéltünk, és megelégedett volt, híve a mai kormánynak és rendszernek.

Érzem és tudom, hogy csak tévedés lehet az a szörnyűség, amivel férjemet vádolják. Nem vett el mitőlünk ez a rendszer semmit, inkább jobb és emberségesebb körülmények közé jutottunk, miért tett volna hát az én férjem olyant, hogy *[olvashatatlan]* életet oltson ki.

Elnök Elvtárs, ismételten arra kérem, vizsgálta felül férjem bűnügyét alaposan, meglátja, kiderül ártatlansága. Volt már ez máskor is, hogy ártatlan embert ítéltek el és később kiderült, hogy az elítélt ártatlan...

Érezze át, Elnök Elvtárs a férjem és az én érzéseimet, hogy ártatlanul szenvedni mit jelent? Ő a rabságba, én pedig a bizonytalanságba pusztulok bele. Mi lesz a két ártatlan gyermekemmel? Mit fognak mondani, ha felnőnek, és át fogják tudni gondolni szerencsétlen szüleik sorsát?

Elnök Elvtárs, kérem, könyörgöm, adják vissza gyermekeim apját, férjemet! Hallgassák meg kérésünket, férjem öreg szüleinek kérését! Bűnhődjön, aki bűnös, de nem bírok tovább várni, hogy férjem ártatlansága kiderüljön, mert, ha nem foglalkoznak vele, úgy soha nem lehet bebizonyítani, hogy tévedésből ítélték el.

Miskolc, 1961. február 16.

F. Imréné²

¹ Dobi István (Szöny, 1898. dec. 31. – Bp., 1968. nov. 24.): miniszter, miniszterelnök, 1952. aug. 14-től 1967. ápr. 14-ig, nyugdíjba vonulásáig a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke.

² BFL XXV.4.a 9057/1957.

14. kép. A bűnjelként lefoglalt gyógyászati eszközökről és az elítéltről készült fotó
(BFL XXV.4.a 3676/1957)

Egy menyasszony első levele vőlegényéért

Tisztelt Miniszter Úr!

Bizonyára emlékszik, hogy egyszer már felkerestem soraimmal Önt, mégpedig augusztus első napjaiban. Vőlegényem ügyében fordultam Önhöz, hogy segítsen tisztázni a helyzetet, és vizsgálja ki ügyét.

Azóta már megkezdődött az iskola, s én még most sem tudok semmit a vőlegényemről, S. Györgyről. Csupán annyit, hogy életfogytiglanra ítélték.

Nekem ez az utolsó és legnehezebb évem a tanulás szempontjából, s a körülmények most még jobban megnehezítik. Nem tudok könyvre nézni anélkül, hogy eszembe ne jutna vőlegényem, kinek szintén ez lenne az utolsó éve a technikumban, s most azt sem tudom, hol van. Soha nem voltam erős szervezetű, de a tavasz óta egyenesen árnyéka vagyok önmagamnak, és az örökös sírás, ami ellen nem tehetek semmit, lassan tönkreteszik amúgy is gyöngye idegzetem. Ilyen körülmények között érettségre készülni – majdnem egyenlő a lehetetlennel.

Kérem Önt, Miniszter Úr, tegyen valamit az érdekünkben, mert így nemcsak jövőnk, hanem egészségem is tönkremegy. Hiszen nem tett a vőlegényem semmit, ami miatt – most már mindketten – bűnhődünk. Biztos vagyok abban, hogyha Ön érdeklődni fog, miskolci munkahelyén, a Magasépítő Vállalatnál, utána, csak mint becsületes, szorgalmas munkaerőt fogják jellemezni.

Nagyon kérem, legyen tekintettel arra, hogy két fiatal életének kialakulása függ Öntől, s csupán Önön múlik, hogy vőlegényem visszakapja szabadságát, én pedig az egészségem.

Kérem, Miniszter Úr, ha nem veszi tolakodásnak, és nem tart méltatlannak rá, válaszoljon egy pár szót nekem.

Őszinte tisztelettel: Cs. Ilona
Keszthely, 1957. X. 10.

15. kép. Az elítéltekről és az általuk elrejtett fegyverekről készült fotók
(BFL XXV.4.a 3676/1957)

A menyasszony második levele

Tisztelt Miniszter Úr!

Még tavaly a nyár folyamán történt, hogy felkerestem Önt soraimmal vőlegényem ügyében. Később, két hónap múlva újra írtam. Vártam, hogy talán fog történni valami az Ön jóvoltából. Azóta már több mint egy félév telt el anélkül, hogy választ kaptam volna. Arra gondoltam, talán nem is kapta meg Ön a leveleim, mert abban biztos vagyok, hogyha megkapta volna, segített volna. Segített volna, hogy olyan szerencsétlenül alakult sorunk jóra forduljon. Folyó hó 27-én voltam vőlegényem látogatni, s ez a beszélő késztetett arra, hogy újra Önhöz forduljak, abban reménykedve, hogy ez a levelem talán célhoz ér.

Mikor a beszélőn vőlegényem megláttam, minden önuralmamra szükség volt, hogy uralkodni tudjak érzéseimen. Tavaly még azt írtam Önnek kérvényeimben, hogy vőlegényem tele van

életerővel. Most már nem dicsekedhetek ezzel, mert egy lelkiileg összetört, kiégett tekintetű ember állt előttem. Bár mindketten megpróbáltunk komédiázni egymás előtt, mégis megéreztem a másik szava mögött azt a mérhetetlen fájdalmat, amit ez a másfél év hozott számunkra. Mi, akik tavaly még mérnöki, tanári diplomáról és harmonikus családi boldogságról szőttünk terveket, most itt állunk egymással szemben, fásultan, reményvesztetten. Azóta nem bírom felejtetni azt a sápadt arcot. Minden pillanatban ott látom magam előtt. S ez még a maradék nyugalmammat is elveszi. Kevesen szenvedtek annyit, Miniszter Úr, ezalatt a másfél év alatt, mint mi.

Vőlegényem életfogytig[lanra] ítelték, bár – mint az előző kérvényemben hangsúlyoztam – a tárgyaláson nem vallottak rá azok, akik ténylegesen részt vettek az ellenforradalmi eseményekben. Nagymértékben ez az ítélet az oka lelki összetörtségének, s hogy ő, akit csak pár év választott el a diplomától, börtönben van, s fél, hogy én megvetem ezért. Mélységesen lealázó volt számára, hogy ott kellett találkozoznunk. S félek, hogyha így néz ki másfél év után, akkor jövőre teljesen roncs lesz.

Augusztus 18-án lesz két éve, hogy ismerjük egymást, s ettől az évből csak felet töltöttünk boldogan. Ez lesz már a második évforduló, mikor hiába várom az állomáson a „nagy” ajándékot.

Miniszter Úr, hát nem lehet véget vetni ennek a rettenetes gyötremnek! Idén is sírva és egyedül jövök vissza attól a vonattól, mely máskor a mennyei boldogságot jelentette számomra?

Drága Miniszter Úr, hallgasson a szívére, hisz Ön megteheti, hogy szabadságra bocsássa vőlegényem. Higgye el, nem méltatlanra pazarolja bizalmát. A becsületelem a biztosítéka annak, hogy Ön nem csalódna bennünk. Kegyelmezzon meg vőlegényemnek és nekem, mert a büntetés nemcsak őt sújtja, hanem engem is, hiszen Vele együtt szenvedek én is.

Ugye, meghallgat, Miniszter Úr? Avval a reménnyel fejezem be leveletem, hogy segít sorsunkat visszazökkenteni a rendes mederbe. Ön olyan boldog, irigyelt sorsú ember, Miniszter Úr, juttasson egy kicsit nekünk is a boldogságából. Önnek ez semmit sem jelent, de két embert örök hálára kötelez maga iránt.

Még egyszer, kegyelem, Miniszter Úr! Kérem, ne tegye félre a levelem, segítsen rajtunk!

Vőlegényem neve: S. György [...]

Kérésem ismétlésével maradok őszinte tisztelettel: Cs. Ilona.

Keszthely, 1958. VII. 30.³

³ BFL XXV.4.a 9057/1957.

16. kép. Egy elítéltről és az általa elrejtett fegyverekről készült fotó (BFL XXV.4.a 3676/1957)

Kegyelmi kérvény 1968-ból

Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Elnökének!

Tisztelt Elnök Úr!

Alulírott, azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok az Elnök Úrhoz, hogy hátralevő ítéletem egyéni kegyelmi úton felfüggeszteni szíveskedjék.

1959. augusztus 10-én a Budapesti Népbíróság rk. külön tanácsa gyorsított eljárással 15 év börtönbüntetésre ítélte, 1956. októberi ellenforradalom alatt elkövetett cselekményekért.

1929-ben születtem, munkáscsaládból származom. Édesanyám és édesapám nyugdíjas fizikai munkások.

A felszabadulás óta mint fizikai dolgozó vasesztergályos, két kezemmel kerestem a kenyeremet. Letartóztatásomkor (1959. február 4-kén) a Nyersbőrbegyűjtő Vállalatnál mint esztergályos segéd dolgoztam.

Feleségem a Női Fehérneműkészítő Vállalatnál dolgozik 18 éve. Két serdülőkorú gyermekem van, 13 éves kislányom és 15 éves fiam. Feleségem és két gyermekem, e számukra rendkívül nehéz körülmények között több mint 9 éve várnak rám.

Első büntényes elítélt vagyok, soha nem voltam büntetve.

Cselekményeimet meggondolatlanul, az akkor zavaros időkben követtem el, de a rendszernek

nem vagyok ellensége.

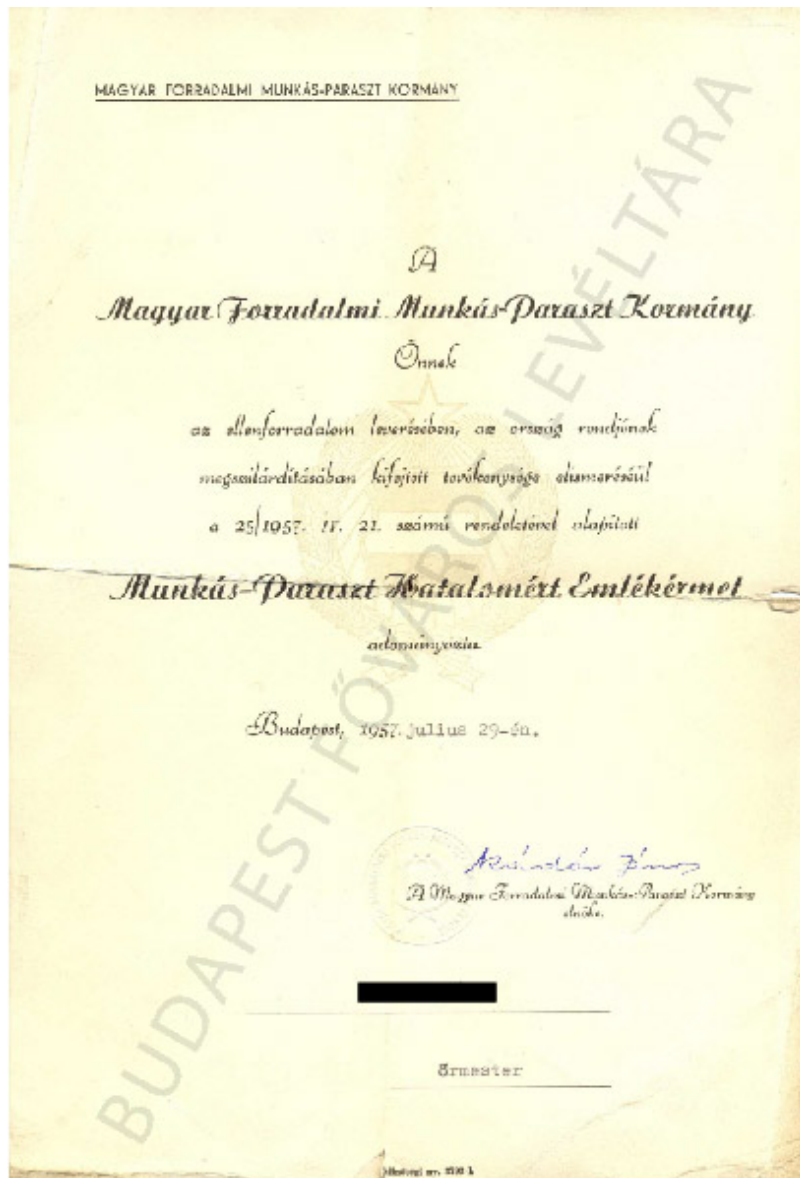
A börtönben eltöltött 9 év olyan rendkívül nagy idő volt, mely alatt mélyen átéreztem cselekményeim súlyát, és az az idő döntő kihatással lett egész hátralévő életemre a hovatartozás szempontjából.

Kérem a tisztelt Elnök Urat, büntetésem hátralévő idejének felfüggesztésével tegye lehetővé számomra, hogy mielőbb visszatérhessek családom körébe és bebizonyíthassam, hogy megállom a helyem a társadalomban.

Bp., 1968. február 1.

Tisztelettel L. Jenő [...]

(Fővárosi Központi Büntetésvégrehajtó Intézet, Bp., X. Kozma u. 17.)⁴

17. kép. Oklevél Munkás–Paraszt Hatalomért Emlékérem adományozásáról a forradalom leverésében való részvételért Kádár János aláírásával, 1957. július 29. (BFL XXV.4.a 5396/1957)

⁴ BFL XXV.4.f 9024/1959.

IV. ...és akik elmentek: Emigrációból írt levelek

„Oly távol, messze van hazám,
Csak még egyszer láthatnám...” – szölte a forradalom után disszidáló magyarok himnuszává vált dal. Az alábbi leveleket a hazájukat elhagyni kényszerülő személyek írták szüleiknek.

18. kép. Kimerült menekültek az osztrák Andau lágerben. Erich Lessing fotója.
(BFL XIV.47. 389/2)

Drága szüleim!

Nem tudom, megkapjátok-e valaha ezt a levelet. Mindenesetre megírom. Elmondok mindent, hátha nem tudtok rólam semmit. Rajkánál könnyedén átléptem a határt még 26-án este, és reggelig ittam egy borospincében Deutschjahrndorfban. 4 féleképpen próbáltam üzeni nektek még aznap este. Másnap reggel továbbindultunk, délben megérkeztünk Bruchba autóstoppal. Barátaim makacssága folytán ott bejelentkeztünk, és beszállítottak a Kaisersteinbrucki lágerbe. 4 napig voltam ott, majd onnan is megszöktem R. Ambrussal. Ott maradt a táskám, fehéreneműm és a bundabélés. Szombaton délben Bécsbe érkeztünk. Segélyt kaptunk és szállást Hütteldorfban a baptistáktól. Megkezdtem a rohangálást a papírokért. Az USA-ba 1500 helyre 50-60 ezer jelentkező volt. Feliratkoztam. Orvost és mérnököt alig engednek be. Írtam Icának és táviratoztam Nándornak vasárnap. Válasz nem jött köv. hétfőig (dec. 10.). Ekkor váratlanul alkalom adódott Londonba jönni. W. Palit magammal hoztam, ennek fejében támogatnak itt. Péterrel és Katival és az egész Láczi családdal együtt vagyok. L. Friciek itt vannak, mennek Amerikába. Schultz Angliában van állítólag. Itt kaptam ruhát stb. Boldogok, hogy tudok velük beszélni. Kalbusz már útban van ide. Tegnap kaptam állást, a világ legnagyobb kazánépítő cégének, Service-engineer-e leszek hétfőtől kezdve. 550 font évenként az alapfizetésem. Utaznom kell az egész világon. Karácsonyra meghívott egy tehetősebb család, itt írom a levelet. Balra televízió, hátul rádió, szobánként fürdőszoba, vagyonom 2 és fél font, 2 rend ruha komplett és a tudásom. Terv: '57-ben az első napokban összeköltözünk W-vel, kocsit talán már két hét múlva veszünk. Hárman keresünk már. Egyetlen problémám, mi van veletek? Ha jó lesz a telefon, hívjatok fel éjjel, „R” beszélgetéssel [...] Ma a világ legnagyobb koncerttermében vagyok: Royal Festival Hall. Próbáljatok írni. Csókol fiatok: Tamás

1956. XII. 14. du.⁵19. kép. [Levél Ausztriából \(BFL XXV.4.f 9046/1959\)](#)*Édesapám!*

Folyó hó 21-én kelt leveled megkaptam. Nagyon örültem neki. A levélből mindent megértettem. Icát és Babát még ez évben ki fogom hozatni. Ha ez nem menne, akkor legkésőbb '57. márciusáig biztos itt lesznek mellettem. Addig is fogom őket is és magukat is támogatni, ha nem is pénzzel, de csomagokkal biztos. Édesapám, addig is nagyon de nagyon köszönöm a „szélfogó szerepét” Csöpiékkel szemben. Most egy pár kérdésre szeretnék választ kapni magától. Volt-e házkutatás s mikor? Mikor tudták meg, hogy mit csináltam? Miket kérdeztek maguktól? Magának és Icának mit mondtak a vállalatuknál? [...] Halotta-e a rádiónyilatkozataimat és beszélgetéseimet? Mi volt ezekről a véleménye? Ebben a levélben küldök egy igen értékes fényképet. A mutogatásával vigyázzon! A haverok közül, ha valakivel találkozik és szeretne írni nekem, nyugodtan megadhatja a címet. Csak annyit mondjon még meg nekik, hogy a feladónak *[olvashatatlan]*, de úgy, hogy a tojó szó benne legyen. Így nem lehet semmi bajuk.

Jó tanácsait köszönöm, és ahhoz fogom tartani magam. Csak Csöpi és Baba ne hiányoznának annyira [...] Na, most pedig magamról írok. A megérkezés után a rádió, a televízió, a film egy hétig, az újságok, képeslapok két hétig jóformán csak velünk foglalkoztak. Idekint úgy kezeltek

⁵ BFL XXV.4.a 2028/1958.

bennünket, mint a hősöket. Annyi levelet kaptam, mióta idekint vagyok, hogy már szinte nem tudom, hova rakjam őket, pedig egy tiszszobás villának és egy nagyon szép [olvashatatlan] vagyok tulajdonosa, míg Európában leszek. A világ minden tájáról, mind az öt világrésről kapok leveleket és ajándékokat. Annyi állás van már felajánlva. Megtiszteltetésnek veszik, ha elfogadom valamelyiket. Ja, most jut eszembe, egész Európát bejártam és október végén, november elején megyek Amerikába. Ott lesz még csak hadd el hadd. Úgy várnak már, hogy borzasztó. Majdnem úgy, mint én Icát és Babát. Menni fog? Az egész világ rádiója, sajtója és népe fogja követelni a magyar kormánytól, hogy a két családot adják ki. És ki fogják adni. Csak egy kis türelem. Oly nehéz várni. Ja, Baba megkapta-e a nevére szóló képeslapot? Mamikám, rólad megfeledeztem. Neked is írok egy pár sort, te legdrágább édesanya a földkereken. Ezt különben egy japán anya írta nekem. Azért mert ilyenné neveltél engem. Köszönöm. Sok csók mindenkinek: Csöpi, Baba, Mami, Papa, rokonok, ismerősök.⁶

Kedves Anyukám!

1957. IV. 2.

*Miners Hostel, Hawthorn,
nr. Pontypridd*

Levelét megkaptam. Nagyon örültem neki. Örülök, hogy már nem nyugtalankodik. Ami levelet és képet küldött, azt megkaptam. Én jól vagyok, amit anyukámnak is szívből kívánok. Kedves anyukám, innen heten elmentek haza, de se otthon nincsenek, se Angliában. Én elmennék haza, ha anyuka akarja, de ha elindulok, lehet, hogy hazaérek, lehet, hogy nem. Tudja anyuka, én mennék még a pokolba is, csak itt ne lennék már. Itt jó az életszínvonal, olcsó minden, de nagyon kevés a pénz, állandóan sztrájk van. 23-án a mi bányánk is sztrájkolt, sztrájkoltam én is, hogy emeljék meg a fizetést. Nem tudom, hogy mi lesz, de lehet, hogy az egész magyart kitiltják a bányákból, és nem adnak munkát. Én már nem bánám, mert az a bánya olyan, mint a pokol, öreg és állandóan omlik. Anyukám, most csütörtökön fölmondok, kapok 13 vagy 14 fontot, abból fölöltözködök és elmegyek Londonba. Ott van magyar láger, ott próbálkozok továbbmenni. Ha nem lehet, akkor hazamegyek, én nem bánom, mi lesz, de én ezt nem bírom. Reggelire kapunk egy tükörtőjást, egy kanál babot és egy kanál tejet. Ebédelni nem ebédelek, vacsora meg minden nap birkapörkölt. Én nem bírom ezeket a köcsögfejű angolokat. Mindegyiknek megmondom, nálam hülyébbekkel nem tárgyalok, tik meg hülyébbek vagytok. Kedves anyukám, legközelebbi levelemben többet írok. Ezzel zárom soraim, sokszor csókolja, kislát: Karcsi.

Üdvözlök minden fiút.

Legközelebbi levelemből írom.

Csókolom.⁷

Drága anyukám!!!

Ne haragudj, hogy annyira megijesztettelek benneteket, de így láttam jobbnak, és mindeddig nem is tévedtem. Szerencsésen megérkeztem, és most már dolgozom egy osztráknál. Van ennek földje, fűrésze és fatelepe, én vagyok a gazdasági vezetője, 2 tehén, 1 bornyú és 8 disznó korlátlan parancsnoka. Ráérő időmben pedig 3 autó közül az egyiket nyüstölöm. Kosztom meg éppen főúri, napi ötszöri étkezés, csak éppen a cigaretta hiányzik, mert itten olyan gyöngé, hogyha mindig szívom, akkor is kevés. Gyönyörű hegy és táj van itten, bőség és jólét

⁶ BFL XXV.4.a 4764/1957.

⁷ BFL XXV.4.f 9024/1959.

mindenütt. Januárban, azt hiszem, sikerül kivándorolni Kanadába vagy Ausztráliába, addig itten maradok, vidéken. Hogyha nem kaptátok meg a leveletem, akkor Laci minél előbb menjen el Pécsre, nehogy elveszen. Ottan van Hauser barátom szekrényébe berakva minden, a bőr lemeberdzsek, és az, ami a kabát zsebében: 125 ft. Lacié lehet, a többi holmimat pedig hozzátok el! Habár, nem bánnám, ha itten lenne a bakancsom és egy ruhám, mert minden pénzem félre kell tennem a kivándorláshoz. Anyuka, ha lehetséges, egy pár inget, zoknit, téli alsónadrágot, a bakancsom és egy ruhát küldjél el és egy pár csomag Kossuthot. A fizetésemem pedig vegyél valami ajándékot a gyerekeknek. Segélyt itten is adna Sz. E., de olyan piszkos banda, hogy nem fogadtam el. Lali néniéknek írástok meg, hogy hol vagyok, mert ők azt hiszik, hogy Boglárón építem a barakkot. [...] Csináltassatok fényképet mindnyájatokról, és küldjétek el, mert azt hiszem, egy darabig még csak így láthatlak benneteket. Még egyszer anyuka, ne haragudj rám, és ne aggódjál miattam. Most már jó helyen vagyok, és jó dolgom van. Az amerikaiak címét küldjétek el, és írástok meg azoknak is, hogy hol vagyok, hátha sikerülne odamenni! Na, de most már búcsúzok, mindenkit külön-külön sokszor csókolok, a te szökevény fiad, Toto.⁸

6. n. levél. London 2. m. 17.
 Drága Szüleim.
 Szombathoz reggel van 10⁰⁰ 10⁰⁰ és
 dőglök az ágyban. Pétek meg alom-
 nak a másik szobában. De nagyon
 rossan fel fogok kelni, térdgömböly
 is és elmeegzünk vásárolni. Kabinak
 estélyi ruhát, mosógépet, talán egy
 nadrágot nekem, két életet, stb. Egy
 két ki itt az élet, amit a csibém maga-
 rak egy része, aki azt hiszi hogy itt
 a földi paradicsom és munka nélkül
 is milliárdos lesz itt — most szed.
 Kétek, akik végzettségükben sem-
 mit sem hagytak hátra és illésidő
 nélkül jöttek, nagymama lesz, esek addig
 eljárnak, amit itt pidgán-English-
 nek neveznek. Itt mindenki azt hiszi,
 hogy rengeteget lehet értelek, de
 így érem, semmit. Rettenetes olvasni
 az újságokat Brazíliáról, amíg otthon
 vagytok. Örülök, hogy a követség ren-
 des velelt, jó lenne, ha egy részletes
 levélben megírnátok mi történt eddig
 az ügyben. De nagyon vigyázzatok.
 Ha kell, inkább én írok a követségnek
 újra. 1169
 1000.- Ft. küldtem, mint utolsó

20. kép. „Rettenetes olvasni az újságokat hazulról, amíg otthon vagytok.” Levél Londonból, 1957. március 2. (BFL XXV.4.a 2028/1958)

⁸ BFL XXV.4.f 9034/1959.

A források teljes átiratát, további képeket ld.:

[Csiffáry Gabriella: Pillanatképek az 1956-os forradalomról III. Új Forrás, 2006 \(38. évf.\) november \(9. sz.\)](#)

[Csiffáry Gabriella: '56 izzó ősze volt... Pillanatképek a forradalom napjairól. Budapest, 2006.](#)

Impresszum

Budapesti Levéltári Mozaikok

A kiadó neve: Budapest Főváros Levéltára
A kiadó székhelye: 1139 Budapest, Teve u. 3-5.
Felelős kiadó: Dr. Kenyeres István főigazgató

Főszerkesztő: Dr. Simon Katalin

Szerkesztőség: Fazekasné Dr. Toma Katalin, Dr. Fehér Csaba, Dr. Garami Erika, Dr. Ternovác Bálint, Dr. V. László Zsófia, Tóth Gergely (technika- és honlapfelelős)

A szerkesztőség elérhetősége: 1139 Budapest, Teve utca 3-5.; 1554 Budapest, Pf. 41.

e-mail: mozaikok@bparchiv.hu

ISSN 2939-6921